

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 22/2013 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta EMU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 16 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta EMU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta (E 126/2013 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Arto Koho, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Heinonen, työ- ja elinkeinoministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Tiedonanto jakautuu kolmeen osa-alueeseen: työllisyyden ja sosiaalisen tilanteen seurannan tehostaminen ja politiikkakoordinaation vahvistaminen, solidaarisuuden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen sekä sosiaalisen vuoropuhelun vahvistaminen.

Komissio määrittelee tiedonannon alussa sosiaalisen ulottuvuuden. Tässä yhteydessä mainitaan Eurooppa2020-strategian puitteissa hyväksytyt unioninlaajuiset tavoitteet sekä vuotuinen kasvuselvytys. Samassa yhteydessä komissio pyrkii osoittamaan keskeiset taloudelliset ja sosiaaliset unioniin ja euroalueeseen kohdistuvat haasteet. EMU:n kannalta sosiaalinen ulottuvuus liittyy reaalitalouden sopeutumiskykyyn. Komission mukaan on EMU:n yhteisessä intressissä varmistaa, että rakenteelliset uudistukset

toimeenpannaan kunnolla ja että jäsenmaat tukevat tässä toisiaan.

Komission mukaan on tärkeää varmistaa työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen vahvempi koordinaatio eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Tässä yhteydessä viitataan mm. työllisyyden ja sosiaalisen tilanteen seurantajärjestelmiin, joita hyödynnetään jäsenmaiden seurannassa ja vertailussa.

Komission mukaan EU:n budjettia tulee hyödyntää täysimääräisesti EMU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisessä. Saatavilla olevaa rahoitusta tulisi suunnata erityisesti suurien talousuudistuksia läpikäyviin maihin. Uuden rahoituskehyskauden ohjelmia ovat mm. Euroopan sosiaalirahasto, ohjelma työllisyyttä ja sosiaalisia innovaatioita varten, Euroopan globalisaatiorahasto sekä vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto. Pitkän aikavälin tavoitteena tulisi komission mukaan olla autonominen

euroalueen budjetti, josta voitaisiin tukea jäsenvaltioiden kykyä selviytyä talouden häiriöistä. Keskitetty budjetti toimisi komission näkemyksen mukaan euroalueen talouden vakauttamisvälineenä. Komissio katsoo pitkän aikavälin toimien edellyttävän perussopimuksen muutoksia.

Tiedonannossa korostetaan EU-tason sosiaalisen vuoropuhelun merkitystä sekä uudistusten omistajuuden ja toimeenpanon että politiikka-koordinaation vaikuttavuuden kannalta. Sosiaalisen vuoropuhelun kehittämisessä komission lähtökohtana on olemassa olevien foorumeiden, kuten makrotaloudellisen vuoropuhelun ja kolmikantaisen sosiaalihuippukokouksen, hyödyntäminen. Komissio ehdottaa, että se keskustelisi eurooppalaisten työmarkkinajärjestöjen kanssa sekä ennen vuosittaisen kasvukatsauksen julkaisemista että sen jälkeen.

Valtioneuvoston kanta

Uutena asiana tiedonannossa tehdään esitys työllisyyspolitiikkaa ja sosiaalipolitiikkaa kos-

kevien indikaattorien liittamisestä talouspolitiikan koordinaatiota koskevaan eurooppalaiseen ohjausjaksoon ja kokonaistaloudellisia tasapainottomuuksia koskevaan tulostauluun. Suomi tukee tätä ehdotusta työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa koskevien näkökohtien ottamiseksi paremmin huomioon, mutta edellyttää, että näitä indikaattoreita ei käytetä perusteluina varsinaisen menettelyn käynnistämiseksi, toisin sanoen ne tuovat lähinnä päätöksentekoa tukevaa informaatiota. On tärkeää, että tilastoluvut ja osoittimet ovat luotettavia ja vertailukelpoisia, jos ne liitetään osaksi tulostaulua. Myös komission ehdottama työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreille pohjautuva tulostaulu voi tarjota hyödyllistä ja vertailukelpoista lisätietoa päätöksenteon tueksi.

Suomi tukee ehdotuksia sosiaalisen vuoropuhelun vahvistamiseksi, mutta muistuttaa, että eräät kysymykset, kuten palkanmuodostus, kuuluvat työmarkkinaosapuolten sopimusautonomian piiriin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että unionin sosiaalista ulottuvuutta kehitetään ja talous- ja työllisyyspolitiikan rinnalla pidetään esillä sosiaalipoliittisia näkökohtia. Valiokunta katsoo, että tiedonanto talous- ja rahaliiton sosiaalisesta ulottuvuudesta on tervetullut avaus, koska sosiaalisen tilanteen seurannalla ja sosiaalisen vuoropuhelun vahvistamisella talous- ja työllisyystavoitteiden rinnalla on keskeinen merkitys talous- ja rahaliiton vakaudelle.

Komission tiedonannossa sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista tukevat sosiaalista tilaa kuvaavien indikaattorien lisääminen EU 2020 -ohjausjaksoon sekä indikaattorien pohjalta rakennettava tulostaulu (scoreboard), jonka avulla työllisyyteen vaikuttavat sosiaaliset kehitysuunnat saavat näkyvyyttä ja ne voidaan tunnistaa aiemmin. Valiokunta pitää näitä kannatettavina samoin kuin tiedonannossa esitettyä

jäsenmaiden vertailua ja hyvien käytäntöjen tunnistamista, jos ne tehdään tunnustaen jäsenmaiden erilaisuus. Vertailuun perustuva arviointi (benchmarking) on yksi keino kehittää työllisyys- ja sosiaalipolitiikan koordinaatiota.

Tiedonannossa ehdotetaan, että laajoja uudistuksia toteuttaville maille tulisi voida antaa rahoitusta uudistuksiin. Valiokunta tukee valtioneuvoston kielteistä kantaa uusien rahoitusinstrumenttien luomisesta, koska nykyisten rahoitusinstrumenttien, kuten koheesio- ja rakennerahastojen sekä globalisaatorahaston, käytössä voidaan ottaa komission ehdottamat näkökulmat huomioon.

Valiokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin erittäin kriittisesti jäsenmaiden merkittävien talouspoliittisten uudistusten etukäteiseen koordinaatioon (ex ante -menettely). Valiokunta katsoo, että etukäteiskoordinoinnissa on vaarana, että komissio voisi puuttua jäsenmaiden sosiaa-

lipoliittisiin uudistuksiin. Ongelmallisia siinä ovat ainakin toissijaisuusperiaatteen sekä toimivaltaan liittyvät kysymykset. Uudistusten arviointi on ensisijaisesti kansallisten viranomaisten tehtävä.

Tiedonannossa viitataan myös eräisiin hyvin ongelmallisiin työttömyysturvaa koskeviin ehdotuksiin, kuten eurooppalaiseen työttömyysvakuutukseen ja työttömyysturvan eksportointiin,

joista komissio tulee antamaan erillisen ehdotuksensa.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Johanna Jurva /ps
Laila Koskela /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.